

JUGOSLOVANSKI OBRITNIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRTNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja enkrat na mesec, in sicer 15. vsakega meseca, ter stane za celo leto

24 K, za pol leta 12 K, posamezna številka velja 2 K. — Inserati po dogovoru. — Roko-

pisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Pražakova ulica štev. 3.

I. O.:

Nekaj pojasnil o kapitalizmu.

Naš prijatelj dr. A. Gosar, narodni poslanec za mesto Ljubljano in novejši sociolog, objavlja zadnji čas v glasilu krščanskega delavstva, »Novem Času«, prav zanimive članke o kapitalističnem duhu modernega človeka: o kapitalističnem podjetniku in buržuaziji.

Članki so za modernega sociologa zelo zanimivi, vendar pa tako splošni, da dvomimo, če bodo imeli za krščansko delavstvo kaj uspeha. Prepričanje slednjega temelji na tem, naj bi se prepotrebni socialni problem reformiral po načelih krščanske pravičnosti, to je: vsak poedinec mora priti do svojega.

Toda s piscem omenjenih člankov se v marsičem ne strinjamo popolnoma. In ker zadeva vsebina velikokrat obrtno vprašanje prav pri koreninah, naj nam bo dovoljeno na tem mestu podati nekoliko pojasnil v izpopolnitev.

Neprimeren se nam zdi čas, v katerem izhajajo omenjeni članki. Ob volitvah ni menda umestno odbijati ljudi buržuaze od skupnega delovanja naše politične enote.

Po mnenju pisca spadajo med kapitalistične podjetnike in buržuaze vsi oni, ki imajo pohlep pridobiti si kaj, če to vršijo kot samostojno opravilo. Sicer ne poudarja posebej onih, ki strižejo le kupone in ki so po našem mnenju res kapitalistični podjetniki. Ločiti pa moramo od njih one, ki so si s svojim trudom modernizirali in povečali svoje podjetje. Ta slika ali meja med modernim podjetnikom in resničnim kapitalistom se nam zdi premalo jasno načrtana.

Člankar trdi, da je bistvo modernega kapitalizma rast vsakega podjetja ter do-
našanje čim večjega dobička. Hoče kmetijskega posestnika, bolje rečeno kmeta ali

kmetiča, izločiti, češ, on dá vse za napredek in povečanje svoje kmetije. Gotovo je, da je tudi kmet za čim večje pridobivanje, da se tudi moderni kmet izpopolnjuje in da hoče povečati in modernizirati način kmetovanja. Namesto obdelovanja z rokami vpeljuje stroje, podobno modernemu obrtniku, ali kot ga pisec nazivlja — kapitalistu.

Prava meja kapitalizma je čisto gotovo izven kroga tistih, ki samostojno izvršujejo kakršnokoli obrt ali trgovino, vodijo podjetje ali kmetijstvo, z eno besedo: izven vseh osebno delujočih, produktivnih slojev.

Pisec bi moral pač glavno kritiko naperiti proti onim nevidnim podjetnikom, ki lepo brez posebnega truda kupone strižejo in še marsikaj pripomorejo do velike škode, ki jo imajo in morajo ostali produktivni sloji nositi. Člankar dalje popisuje neomejeno hrepenenje kapitalističnega podjetnika po pridobivanju, po zboljšanju in cenejši produkciji; češ, noč in dan študira, kako bi napravil, da bi bilo njegovo delo in njegovi proizvodi najbolj sloviti, da bi njemu donašali več dobička. Seveda dobiček, torej človeški egoizem, brez katerega bi svet ne mogel obstati, je ono pero, ki podjetnika priganja, in takemu podjetniku odreka pisec vsake druge duševne smisli za življenje.

Pisec poudarja v članku buržuj, h katerim prišteva modernega podjetnika, da bo vendar enkrat konec onih, ki so se najbolj povzpeli s pohlepom po pridobivanju. Če že dotičnik ne bo prišel na rob propada, bodo pa njegovi bližnji potomci likvidirali, kar si je podjetnik s trudom pridobil. In način te likvidacije naj bi bil v mnogih slučajih: pohlep po uživanju. Temu se res mnogokrat ne da ugovarjati: kar si je preskrbni oče pridobil, so ali bodo njegovi brezskrbni otroci potratili; je pa to pojav čisto zase ter v procentih splošno pridobitnih slojev.

O postanku kapitalizma citira pisec Sombarta, na kar se nanašajo tudi omenjeni članki. V predkapitalistični dobi je podjetnik ustvarjal kapitalizem, v moderni dobi pa ustvarja kapitalizem podjetnika. To je, kar mi vedno trdimo: iz malega naj zraste veliko, iz preprostega malega obrtnika in trgovca naj postane času primeren, veleobrník, ki svojo delavnico opremi s stroji in vsemi modernimi opremami. Ta proces mi nikakor ne obsojamo, ker je utemeljen že v človeški naravi sami in kot tako ukoreninjenega ga moramo smatrati za pravega. Ali naj se obrtnik trudi za to, da bo enkrat po preteku par trudapolnih let — propal; ne! Proč pa z res kapitalističnimi akcijskimi družbami, ki jemljejo posamezniku in njegovi družini tradicionalni obstanek do napredka in življenja. Na mestu je potemtaka citat: Korenina človeške družbe je človek sam, njegova družina.

Članek »Buržuj« omenja, kako so živel podjetniki predkapitalistične dobe. Vse njihovo delovanje in stremljenje je izviralo iz želje po udobnem življenju. Trgovci so v vročem poletju kar zapirali svoje trgovine in odšli na letovišča.

Obrtniki niso poznali konkurence. Vsak podjetnik in trgovec je skušal doseči za svoje blago kolikor mogoče visoke cene, a še na misel mu ni prišlo, da bi ceno znižal v svrhu večje prodaje. Tehnični napredek tedanji dobi ni bil ljub; uporabo novih iznajdb, n. pr. strojev, so zato prepovedali, da ne bi revnejši sloji zgubili zaslužka. Tedanja doba se je res precej razlikovala od današnje, kar pa je bilo, kot je znano, v škodo obojih: buržujev in tedanjega proletariata, in gotovo bolj v škodo poslednjega. Ker so pa bile razne kaste ali stanovi, n. pr. samostojni mojstri, ali obrtniki in trgovci, vse bolj privilegirani od delavskega nižjega stanu, in imeli tudi druge, kot gospodarske udobnosti, ki jih

človeštvo rabi sploh brez razlike stanu, so daleč zaostajale za današnjimi.

Res je, da nove iznajdbe rodijo zopet nove potrebe, a človeška narava teži vendar vedno naprej do novih raziskovanj, do novih iznajdb in tako nehote do višje kulture. Vse to pa nalaga človeški družbi zopet novega dela, novih skrbi za obstanek. Gotovo je, da je edina in prava enota za dobrobit in blagostanje poedinca vendarle **delo**. Seveda pa ne trdimo, da je proti raznim kapitalističnim izrastkom treba gotove meje, da si tega skupnega dela preveč ne izkoristijo.

S tem pa še ni rečeno, da moramo vse pridobitne sloje smatrati kot socialnim potrebam današnje dobe nevarne. Ker je pa člankar razmotrival nekatere zelo splošne zadeve, ki se ne tičejo samo modernega kapitalističnega podjetnika ali buržuja, pogledimo še malo preko meje, ki smo jo v začetku podali, namreč meja med pridobitnim slojem in proletariatom. Na vsak način spadajo tu le samo tisti, ki v podjetju delajo in so za to plačani. Gotovo je, vsaj navadno, da oni, ki za plačilo delajo drugemu, nimajo istega interesa na stvari, kot lastnik podjetja sam. Za podjetnika in njegov napredek jim je pač vseeno. Misli si: pri tebi sem sicer v službi, če se ti pa ponesreči, grem drugam. Kdor mi več plača, tja bom šel. Torej za denar, za premoženje, za večje pridobivanje, pa tudi za druge udobnosti! Tam se dela le osem ur, tam šest ur, tam je manj težavno delo, tam je gospodar manj siten. Ali ni tudi to človeški egoizem, želja po komodnosti in udobnosti, popolno slična onim pri podjetniku, z razliko, da je zanjo podjetnik več žrtvoval. Delo podrejenega je trajalo deset ur, po novjšem le osem ur, tedaj domu k družini, k svojemu delu! In podjetnik dela naprej, premišljuje, oddeljuje za prihodnji dan. Kalkulira, računa, če bo mogel s svojimi izdelki konkurirati. Torej vidimo to veliko razliko med samostojnim in podrejenim človekom vedno le v tem, **malo delati, veliko delati**. Pravi napredek in kultura vsega človeštva, iz katere črpajo vsi sloji svoj dobrobit, bo delo in zopet delo.

V članku »Socializem« prihaja člankar sam do spoznanja, da je delo vendar le rešitev vsega. Toda tovarnar naj se zaveda, da mu je k blagostanju pripomogel tudi njegov **delavec**; ta slednji pa naj si bo svest dolžnosti do tovarnarja, da mu zvesto dela. To zadnje se povsem razlikuje od dosedanjih razmer. Med seboj nega zaupanja je potreba. In kje naj se to zaupanje prej pridobi kot ravno pri krščansko mislečem človeku, ki vidi v svojemu delavcu človeka brata? Ta ide-

ja, preko katere naši mlajši ljudje tako radi uhajajo, mislim, da nam je najbližja za ureditev socialnih razmer, če že ne popolnoma, vsaj zasilno. Menim, da ideja »vse je od vsega«, tudi pri novejših socioloških več ne drži, kajti s tem bi padla enota delo na skrajni minimum in gotovo ne v splošno korist človeški družbi in kulturi, iz katere človeštvo črpa poleg krutosti tudi obilo blagostanja.

Po volitvah.

Po predzadnjih občinskih volitvah, ki so se vršile še pred svetovno vojno, je propadlo nele gospodarstvo mnogih posameznikov, ampak tudi občinsko; vzrok so bile največ vojne razmere. Po končani vojni bodo morale nove moči vzpostaviti predvojno blaginjo, in jo še povečati.

Dejstvo je, da tvori obrtništvo in trgovstvo vsaj v mestih, bodisi majhnih ali velikih, jedro, okrog katerega se potem grupirajo drugi stanovi. Kot smo že v našem glasilu poudarjali, se je obrtništvo ob času ustavotvornih volitev žalibog preveč kosalo med različne stranke, ali pa se je volitvam popolnoma odstranilo. Opravičevati se da ta pojav samo s stališča, da obrtništvo ni bilo še dovolj orientirano in nekako nezaupno proti katerikoli stranki. Dejstvo pa je tudi, da oni, ki se volitev sploh udeležili niso, največ kritizirajo, ovračajo in psujejo; to so pravzaprav oni, ki so se vsemu prostovoljno odpovedali. Prostovoljno in proti svoji **dolžnosti**; ker dolžnost vsakega je bila, delovati in glasovati. V nadi, da jim bodo drugi ustregli, čakali na vsak njihov migljaj, so se za vse disinteresirali. Drugi manjši vzrok je bil tu intam osebna mržnja in antipatija; in mesto, da bi se take zadeve uravnale v okvirju svoje lastne stranke in potem skupno nastopili proti nasprotnikom, se je vsaka malenkost nosila na veliki boben.

Obrtništvo bi bilo moralo v cnih važnih trenutkih izpredvideti in priti do prepričanja, da ga morejo rešiti le zavedni in delavni zastopniki. Če bi bilo nastopalo tako, bi imelo lastne zagovornike. Zgodilo se je v mnogih slučajih ravno nasprotno in edino SLS je v tem oziru ostala zvesta svojemu programu. Tudi iz drugih taborov so bili izvoljeni obrtniki in trgovci v konstituantu, a so po večini pozabili preden so prišli v Belgrad, za kaj jih je slovensko obrtništvo poslalo v prestolico. Beseda »davek« jim je še ostala v spominu, a pozabili so, da so poslani v Belgrad, da bi davčna bremena lajšali. Ker jih pa ne lajšajo, jih večajo. S tem podkopavajo temelj naše velevažne gospodarske panoge in ga

bodo izpodkopavali tako dolgo, dokler se ne bo davkoplačevalec sam zgrudil.

Ljut boj se je bil cel mesec za občinske volitve. Vsaka stranka je agitirala kolikor se je dalo; zlasti poslednji čas so odprle nasprotne stranke vse svoje predalet, razpočiljale vse ljudi, ki so ji bili na razpolago, da bi s pismom in besedo delovale za — pokopano liberalno stranko. Toda kolo časa, ki se je po liberalnih cestah več ali manj vrtelo tekom dolgih let, v Ljubljani kakih 30, je sedaj prestopilo svoj tir. Ljudstvo je pač prejasno izpredvidelo, kam ga je dovedla slavna napredna gospoda. Mesto, da bi dajala ljudem oddihljaje, jim je napravljala in jim še naprej gore davkov in drugih bremen, mesto, da bi delovali za javni prid in blagor, se za to niso brigali, mesto da bi dajala v zadnjem času ljudstvu toliko zaželeno avtonomijo, mu usiljujejo centralizem, ki ne pomeni nič drugega kot vladanje celotne države iz enega središča, novega Dunaja, Belgrada. — Da bi dosegli ta zaželeni cilj, se našim vladajočim možem ni smililo niti kupiti centralistične ustave, katero moramo sedaj pričakovati. Medtem, ko so se naši poslanci trudili, da bi davčna bremena zmanjšali, se vladne stranke, med njimi tudi naši samostojneži, niso sramovale podariti za glaseve 24 turških poslancev 1 milijardo 200 milijonov kron, izžetih na davkih. Pa samostojneži, verni sinovi liberalcev, se niso zmenili za vse to nič, saj so oni dobili to, kar so želeli. Mesar Pucelj je postal minister za kmetijstvo in Urek kandidat za predsednika zbornice, kar mu zopet nese 72.000 kron več kot drugim poslancem.

Centralistična vlada, ki si je postavila za nalogo, uveljaviti svoja načela najprej nad bedno Slovenijo, razkosati jo, kot ni še bila nikoli tako, je pač delala sigurno in zanesljivo, saj so ji bili zlasti slovenski liberalci trdno poročstvo za izvedljivost tega namena. Belgrad, ki o naših razmerah bore malo ve, ali pa vedeti noče, je kaj presenečeno gledal, ko je izvedel od ljudstva, potom občinskih volitev, da Slovenec svoje zemlje ne pusti kosati, kakor bi se komu zljubilo. Slovenci se nismo zato ujediniili, da bi nas le neznamen del liberalcev in bratje onstran Save, razjediniili, razkosali. Vemo, kam bi nas privedlo razkosanje, zato naše težnje po celotni in nedeljivi Sloveniji ne bodo zamrle niti tedaj, ko bode te vi na papirju že morda napravili smrtno operacijo na slovenskem telesu. Za enkrat se vam bode posrečilo izvršiti to razmesarjenje, toda vedite, da za nami stoji večina slovenske javnosti, slovenskega ljudstva, ki vas opozarja na nevarno igro. Na drugi strani se pa ne straši delovati tudi v bodočnosti, in to s

podvojeno močjo in silo na to, da se razkosana Slovenija zopet združi in okrepljena vstane bolj močna, kot je bila kdaj.

Naše ljudstvo je pri zadnjih občinskih volitvah dovolj jasno pokazalo, in to ne samo na deželi, ampak tudi po mestih, v liberalnih trdnjavah kot Ljubljana, Celje in Maribor, da je sito že do sedaj centralističnega sistema in da hoče biti na svoji grudi svoj gospod. Naše obrtništvo — in tu gremo preko protestnega liberalnega ljubljanskega shoda, kjer so bili zastopani skoro sami verižniki, veleindustriji in podobni — naše obrtništvo je pač dovolj jasno pokazalo na neštetihih shodih, da je sito sedanjega vladanja in da si hoče svoje zahteve doma reševati. V stari Avstriji je bil Dunaj središče, a nezadovoljnost je rastla, dokler niso nastopili oktobrsko-novembrski dnevi l. 1918, in slovenski obrtnik ne čuti prav nikake potrebe po drugem Dunaju, in najsij bi se imenoval Belgrad. Zakaj imamo Ljubljano, ki je bila vsaj do sedaj središče kulturnega, gospodarskega in socialnega življenja, ali naj naša prestolica postane naenkrat le navadno, preprosto provincialno mesto? Ali naj bodo uradi v Ljubljani samo zato, da bi posredovali med Belgradom in ljudmi? Če gospodje mislijo, da naj bodo samo zato tu, potem jih ni potreba toliko in prostori naj bi se oddali vsaj strankam, ki itak prebivajo po neprimernih stanovanjih.

Razni Pribečeviči so hoteli odpraviti ali vsaj zmanjšati ugled cerkve in katoliških nauk; slovensko ljudstvo je pri volitvah glasno obsodilo njihovo početje; izkazalo se je, da se verno slovensko ljudstvo ne boji kulturnega boja vsled bojazni, da bi vera izginila, pač pa se ga slovensko ljudstvo boji, ker bi moralo v kulturnem boju zastaviti vse svoje moči in bi seveda pri tem trpele druge strani našega naroda, v prvi vrsti gospodarskega polja, ki je po dolgoletni vojni in po novi orientaciji tako potrebno vseh naših združenih moči!

Slovensko ljudstvo je jasno pokazalo, da hoče ostati brat med brati, da hoče lastne stvari uravnavati samo, si s svojimi želji in pridnostjo najprej pomagati samemu sebi. Potreb je itak povsod že dovolj.

Vlada in domača industrija.

V Službenih Novinah štev. 85 z dne 16. aprila, t. l. je bila razglašena uredba o plačanju blaga, namenjenega iz Nemčije v Jugoslavijo. Po 1. členu te uredbe bo moral uvoznik nemškega blaga plačati carinskemu uradu 50 odstotkov celotne vrednosti naročenega blaga. Člen 2. določa, da se bo na ta način postopalo proti vsakemu blagu, ki je nemškega izvora in če vsebu-

je več kot 50 odstotkov nemške materije in nemškega blaga. Finančni minister je pooblaščen delati eventuelne izjeme.

Omenjena naredba je stopila 16. aprila v veljavo. Od plačanja teh 50 odstotkov celotne vrednosti je izvzeto:

1. blago, naročeno od države;
2. blago, kupljeno in plačano, preden je stopila ta naredba v veljavo. Ta odredba, ki zopet kaj jasno osvetljuje temno stran naše vlade, nam priča, da vlada sama skoro nasprotuje povzdigi naše domače industrije. Če pogledamo širom naše domovine na ona industrijska podjetja, ki so se ustanovila po prevratu, jasno vidimo, da vse stroje, vsaj v veliki večini importiramo in jih moramo dovažati ravno iz Nemčije. Sedaj bo pa moral naš obrtnik in industrijec delati šele najrazličnejše prošnje na finančno ministrstvo, kako in kdaj ter na kakšen način more in hoče vplivati na nemškega tovarnarja, da nam bo kolikor mogoče hitro poslal zaželeno in naročene stroje. Kakor rečeno, je takih naročil od strani naših podjetij že veliko in srečni oni, ki bodo mogli dokazati, da je bilo blago naročeno in plačano pred 16. aprilom.

Kdor pa blaga ni pred tem terminom naročil in že plačal, bo moral za stroje plačati pri carinarnici 50 odstotkov celokupne vrednosti! Pa naj še kdo reče, da naša vlada ne dela v prid domači industriji! V državi kjer je razvoj industrije tako ugoden kot pri nas in kjer se more agrarno vprašanje izpopolniti samo z industrijskim, bi morali vsi posamezniki stremeti za tem, da olajšujejo uvoz, ne pa ga ovirati. To velja tem bolj za državo! Podjetje bo moralo plačati še ogromno vsoto 50 odstotkov za reparacijski fond, blago pa, ki bo prihajalo iz teh novih podjetij bo samo ob sebi za toliko dražje! Tako bo moral naš obrtnik in industrijec, oziroma konsument obeh, plačati vojno odškodnino za Nemčijo.

Če je ententa določila te mere kot sankcijo proti Nemčiji, je delala na to v interesu lastne industrije, v kateri vlada velika brezposelnost in za katero pomeni nemška industrija vsled znane solidnosti in še več vsled valutnih razmer nevarno konkurenco. V istem položaju se nahaja tudi Češka kot močna industrijska država. Jugoslavija pa, kot agrarna država z industrijjo v povojih, ki se je komaj začela razvijati ali pa ustanovljati, se ne bi smela podati na teren, ki pomeni znatno otežkočenje našega gospodarskega razvoja, ker nihče ne more zahtevati, da se pridružimo meram, ki pomenijo za nas večji udarec, kakor za Nemčijo, ki še v mirnih časih ni prodajala niti 5 odstotkov svojega celokupnega izvoza na balkanskem polotoku.

Zanimivo je, da se je od vseh angleških kolonij edini New Foundland pridružil tej prisilni meri, naperjeni proti Nemčiji in da so ententine države Brazilija, Haiti in Kuba direktno odklonile pristop. Najbolj značilno pa je za naše absolutistične razmere dejstvo, da dekretira naša vlada brez parlamenta in brez zaslišanja strokovnih ter prizadetih organizacij tako dalekosežne mere, ki morajo imeti za posledico, da bo že tako močno izseljevanje našega naroda v Ameriko še v večji meri narastlo.

Prof. V.

O razvoju ljudske umetnosti.

(Dalje.)

Mislino si umetnika pastirja! S kako vnmemo je izrezljal svojo palico, s kakim ponosom jo je kazal svojim tovarišem! Toda vse veselje je splavalo po vodi, ko je nekega dne priromal v vas Bošnjak s svežnjem, oblikovno različno izdelanih tovarniških palic, ki so bile razen tega primeroma cene. Kako ponosno se je oziral okoli vaški umetnik, ko je videl, da cela vas opazuje med naloženo balo posebno njegove izdelke, živo pobarvano skrinjo, posteljo, zibelko ali lično izrezljan kolovrat! Naselil se je v vasi izučen mizar in njegova praktična omara je izpodrinila težke, nerodne skrinje. Zginile so na podstrešje kot shrambe za žito, obsojene z vsemi umetniškimi motivi vred v pogin. Na mesto nepraktičnih prstenih loncev so stopili že večinoma železni, ki zahtevajo nekoliko manj pazljivosti od strani burkelj. Z bisernino obit gorenjski vivček, nekdanj ponos gorenjskega kmeta, je zamenjal njegov sin pri vojakihi z belo porcelanko. Bombaž je žal prevladal lan in konopljo in s tem je tudi postal v mnogih krajih slovenske zemlje kolovrat, s tu in tam umetniško izrezljano preslico, nepotreben. Z eno besedo: Tovarniški, na videz ličnejši in cenejši izdelki niso izpodrinili samo domače obrti in celo male obrti, ampak tudi uničili umetniški ponos vaških umetnikov, torej ljudsko umetniško obrt.

Dočim je prvotno imela skoraj vsaka hiša v vasi svojega domačega umetnika, so pozneje postali le posamezniki takorekoč zakupniki domače umetniške obrti; vendar bi bilo napačno trditi, da je s tem tudi prenehala ljudska umetnost. Ohranili so se še vedno stari, tradicionalni umetniški motivi, morda nekoliko individualizirani. Pečnice in sploh izdelki iz ilovice so že davno postali delokrog izučenih lončarjev, rokodelcev, vendar jim v največ slučajih ne moremo odrekat ljudsko-umetniške smeri, ker vsi kažejo kako po-

sebnost dotičnega kraja. Običajno so ti domači umetniki, rokodelci domačini, z vsemi posebnostmi tega ali onega kraja, v resnici kmetovalci in le ob določenem času rokodelci. Nadalje so do današnjega dne skoraj vsi leseni izdelki, ki se rabijo pri hiši in v gospodarstvu, še vedno izdelki domače hišne obrti. Izvzeti moramo seveda Ribničane, ki ne izdelujejo svojih ret, rešet in sploh »sühe« robe niti samo za domači okraj, ampak romajo njihovi izdelki daleč preko meja slovenskih dežel. Vedno še najdemo mnogo slovenskih hiš, kjer se izdelujejo razni leseni predmeti v več ali manj umetniško dovršeni obliki, v izključno domačo porabo. Isto velja tudi za vezene.

Glede kovinskih predmetov pač lahko trdimo, da so ti v najmanjši meri izdelki domače hišne obrti, ampak večinoma izdelki izučeni rokodelcev, kovačev, ozir. ključavničarjev. To je razvidno že iz tega, da najdemo rokodelce-kovače celo pri najmanj kulturnih narodih. To je popolnoma razumljivo, če pomislimo, da zahteva ravno to rokodelstvo posebnih priprav in orodja, dočim zadostuje lesorezcu skoraj navaden nožič. Značilno pa je za nekatere štajerske vasi, da opazimo skoraj pri vsakem večjem posestniku kovačnico, četudi se pri hiši že od pamtiveka ni izvrševala kovaška obrt. Te kovačnice so se torej ohranile iz tiste dobe, ko je bil posestnik za silo in za svojo lastno potrebo tudi kolar in kovač.

Iz prvotne hišne umetniške obrti se je torej razvila, kakor smo slišali, domača obrtniška umetnost. Njeni izdelki niso bili namenjeni samo v uporabo ene hiše, ampak za celo vas ali celo za večje okrožje. Če primerjamo izdelke prvotne ljudske umetnosti z ljudsko-obrtno umetniškimi, vidimo, da se ti strinjajo v slabih in dobrih ozirih. Pri obeh najdemo iste stare, naivne, deloma surove oblike, isto tehniko in ornamentiko, vendar odseva pa tudi iz obeh narodov značaj, njegova preprostost in odkritosrčnost. Razloček med obema obstoji v tem, da so izdelki domače umetniške obrti finejše izdelani, ker so imeli obrtniki na razpolago boljše orodje, modele, slike, pa tudi več vaje, dočim se pozna na prvotnih izdelkih slabo orodje in je domači umetnik delal brez posebnih predlog. Iskal je motivov za okrašenje izdelanega predmeta v naravi, v preprostih vaških cerkvah in na starih modelih. O originalnosti ne moremo govoriti, ker so vsi ti izdelki bili podvrženi večnim spremembam, katere je povzročila individualnost posameznih vaških umetnikov, vsled česar ravno ne moremo govoriti o navadnem kopiranju.

(Dalje prihodnjic.)

J. O.:

Centralizem odbija.

Volitve po občinah so se skoro po celi Sloveniji izvršile, če izvzamemo tiste male kraje, ki so jih Italijani zadnji čas izpraznili. Za SLS so te volitve gotovo velik triumf. Naši maloštevilni demokratje so znali v Beogradu z intrigami doseči, da se je volilni red, ki je vseboval tudi žensko volilno pravico, ukinil, kljub temu, da ga je bil že regent podpisal. Naše ženske, ki so imele toliko zaslug za udejstvitev Jugoslavije, ki so doprinašale tudi fizično toliko žrtev za časa vojne, so po zaslugah demokratske stranke izključene od sodelovanja tako v državni kot tudi v občinski zastop.

Gotovo je, da so naši obrtniki po raznih občinskih zastopih precej zastopani; ko dobimo vsa tozadevna poročila, za katera se tem potom priporočamo, nam bo možno podati celotno statistiko. V Ljubljani sami so od 10 naših zastopnikov 3 obrtniki, v Mariboru 2, po deželi pa pretežna večina. Poleg tega imamo po mestih še drugih, ki, dasi so različnih poklicev, se za obrtni in trgovski stan zelo ogrevajo.

Prav je tako, saj imajo obrtniki le pre mnogo interesa za sodelovanje v občini, ne le za splošno delovanje v blagobit občine, pač pa pri marsikateri občini še s posebnim ozirom na naprave in delovanje v korist obrtnega stanu. Obrtniki so že itak zelo porabni na primer, če občina kaj gradi. Za marsikako stvar so pa tudi zmožni iniciativnega sodelovanja v korist občine. Naša Slovenija se bo čimdalje bolj industrializirala in je gotovo, da bode obrtni živelj imel, v družbi kmetovalcev, tudi važno nalogo za skupno delovanje v občinskih kakor drugih zadevah. Za danes pa je važno tudi to, da skupno manifestiramo proti takemu načinu vsiljenja ustave, kakor se nam ponuja iz Beograda, da nam vzame še to malo avtonomije, ki so jo naše občine imele dosedaj. Mislimo, da bomo v točki za pobijanje centralizma vsi edini: kmet, obrtnik in delavec, kakor tudi uradniki, ki pošteno mislijo, pa bodi si katerekoli stranke. Obrtniki smemo zaznamovati lep korak naprej, četudi so se stari liberalci tuptam v kakem mestecu ali trgu z velikim naporom obdržali vsaj navidezno na površju. Nas to ne sme motiti. Obdržala jih je stara njihova tradicija, gonja proti duhovnikom in vsem onim, ki so krščanskega naziranja, pa tudi z gonjo proti vsemu, kar je danes resnično socialnega. So to navadno stare firme, ki pa nimajo mnogo smisla za kak napredek obrti. Samostojni obrtniki, ki so se pred kakim pičlim letom udinjali Samostojni kmetski stranki posebno tam okrog Novega mesta,

da pomorejo par vladoželjnim korifejam do vladnih jasl, pa so sramotno danes propadli s svojimi tovariši, samostojnimi kmeti, vred. Saj taka stranka ne zasluži drugega, stranka, ki je za skledo leče prodala našo slovensko avtonomijo. Popolnoma pa bo izginila, ko bo pričela centralna vlada, menda med Slovenci za poskušnjo, najprej izvajati skrupucano centralistično ustavo. Tedaj bo marsikateri samostojni kmet, in njegov pomagač, samostojni obrtnik, kakor tudi centralistični JDSar na lastni koži občutil moč centralizma. Naše vrste pa se morajo množiti, saj smo si jasnih načel.

Zato se bomo obrtniki zavedali svojega stanu pri sodelovanju v občinah, ne bomo pa kratili pravic drugih stanov, skupno bomo delovali za splošno dobrobit, kakor tudi za slovensko avtonomijo.

Obrtniki! Širite Vaše stanovsko glasilo! Oglašajte se v njem! Inserirajte! Dopisujte!

Strokovne vesti.

Betonsko okroglo železo. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani ima v zalogi še nekaj betonskega okroglega železa 8, 10, 12, 14 in 16 mm močnega in 10—13 m dolgega. Interesenti naj prijavijo svoje potreščine pismeno ali ustmeno na omenjeni urad, Dunajska cesta št. 22.

Papir za sobnoslikarske šablone. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani ima v zalogi večjo množino finega papirja za sobnoslikarske šablone, katerega bo razdelil med interesente, ki naj prijavijo svoje potreščine ustmeno ali pismeno na navedeni urad.

Izložbena okna. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22 ima v svojih lokalih lepa izložbena okna, v katera bi vzel v razstavo od obrtnikov razne izdelke. Ako želi kateri obrtnikov razstaviti v teh oknih svoje izdelke, naj se obrne ustmeno ali pismeno na navedeni naslov, kjer bo prejel podrobnejše informacije.

Dopisi.

Tržič. Obrtna zveza za Tržič in okolico je priredila v soboto, dne 23. aprila ob 8. uri zvečer obrtni shod v našem domu. Udeležba je bila zelo številna zlasti od strani naših zavednih obrtnikov in delavcev. Shod je otvoril gospod Ivan Papov pod predsedstvom gospoda Štefana Demšarja in zapisnikarjev gg. I. Sitarja in Vidiča. Kot prvi govornik je nastopil dr. Mohorič, ki je izrazil svoje veselje, da more govoriti med tako zavednimi obrtniki in delavci. Poudarjal je velike važnosti predstojen občinskih volitev, njih smotre in pomen. Izvajal je, da obrtniki in nižji sloji sploh zamorejo simpatizirati le s SLS, nikakor pa ne z nasprotnimi bankokrati pod najrazličnejšimi imeni. Dokazoval in ute-

meljeval je centralistično tendenco nasprotnikov, njih težnje in nade, ki se pa ne bodo počele rušiti samo v Sloveniji, ampak tudi v centru, srečnem Beogradu. Dokazoval je, da pod različnimi obljubami preslepajo naše manj zavedno ljudstvo, ga izkoriščavajo, na drugi strani pa mu nalagajo najrazličnejša in najneznosnejša bremena; pozivljali vse navzoče, naj se brez izjeme združijo v Obrtni zvezi; poročal je, da hode Obrtna zveza s čevljarsko zadruzo priredila tudi več prepotrebniš tečajev. Potem bi se doseglo, da bi bilo tržiško obrtništvo res neodvisno od raznih bankokratov. Koncem svojega govora je izrazil željo, naj bi se dne 4. maja združili vsi obrtniki in delavci ter oddali svoje glasove v skrinjico Obrtne zveze. Za svoja izvajanja je žel večkratna in burna odobravanja.

Kot naslednja govornika sta nastopila gospoda Vidic in Ivan Papov, poudarjajoč smotreno in vztrajno delovanje Obrtne in Delavske zveze. Razpravljalo se je in poročalo o nezakonitostih pri odmeri davka, o raznih pretiranih drugih bremenih in se bodrilo vse navzoče, naj vestno opravljajo svoje dolžnosti in potem tudi zahtevajo upravičene zahteve. Z veseljem se je sprejelo na znanje, da je finančni minister naročil g. delegatu v Ljubljani, naj ta vpliva, da se bodo dognale vse nepravilnosti pri odmerjenju davkov. Na predlaganje g. I. Sitarja se je sklenila naslednja resolucija, namenjena za Jugoslovanski klub:

1. Obrtna zveza za Tržič in okolico protestira proti nepravilnem odmerjenju dohodninskega davka. Ta naj se napoveduje javno in ne zahrbtno, kot se danes dogaja pri tajnih zaupnikih, kjer se v mnogih slučajih kakor sorodniki ali prijatelji čmiljujejo ali celo izpuščajo, nasprotno se pa drugim nalagajo neznosna bremena.

2. Obrtna zveza za Tržič in okolico se obrača do naših poslancev Jugoslovanskega kluba, naj vplivajo, da bi se davčni minimum od 4800 K vsaj na 15.000 K zvišal, ker mali obrtniki in delavci ne morejo izpodnašati današnjih razmer.

Resolucija je bila soglasno in z velikim navdušenjem sprejeta.

Ribnica. Dne 5. aprila t. l. se je vršil občni zbor tukajšnje Obrtne zveze. Udeležba je bila polnoštevna. Razmotrivala so se najrazličnejša obrtna vprašanja in poživile glavne smernice našega bodočega delovanja. Med drugim se je tudi sklenilo, da se vsak član naše krojaške obrtne zveze naroči na naše društveno glasilo »Jugoslovanski Obrtnik«. Upamo, da se bo na ta način, po novo začrtanih potih kmalu povzdignila naša zveza v občekoristno organizacijo.

Ljubljana. Jugoslovanska obrtna zveza je z društvom rokodelskih pomočnikov priredila dne 23. aprila shod v veliki dvorani Rokodelskega doma. Shoda se je udeležilo izvanredno veliko obrtnikov in jedrnat govornik g. Ogrina, ki je očrtal obrtne razmere kot so in kot bi morale biti, je gotovo veliko pripomogel k navdušenju, ki se je kazalo med obrtništvo v zadnjih dneh pred volitvami. Razjasnilo se je tudi vprašanje, ki so ga naši nasprotniki tako nesramno lansirali med ljudstvo glede naših zavednih in nepristransko delujočih ljubljanskih obrtnikov. Ti podtikljajo jasno

kažejo, kako podlih sredstev so se nasprotniki posluževali v agitacijsko svrhu za občinske volitve.

Več obrtnih shodov se je ta mesec vršilo širom naše Slovenije, kar pač jasno dokazuje, kako se je začelo obrtništvo prebujati in se zavedati svojega stališča. Poročil bi bilo preveč; iz vseh je glavna misel ta: delati, se truditi, iskati novih sredstev, da se današnjemu neznosnemu obrtnemu položaju odpomoče. Obrtništvo, naprej po poti, ki si si jo izbralo in učakali bomo boljših časov!

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje: V naši O. Z. je krojač, ki se je učil 3 leta krojaštva, potem je bil mojster poklican nenadoma k vojakom in tam padel. Drugemu je oče, pri katerem se je učil krojaštva, umrl, in tako sta ostala oba brez učnega izpričevala. Kako naj dosežeta in dobita omenjena dva prepotrebno učno izpričevalo?

Odgovor: Za onega, ki se je učil tri leta krojaštva, a je potem mojster padel v vojni in za onega, ki se je učil pri očetu, ta slednji pa umrl, bi bilo glede obrtnega lista tako-le: županstvo naj v obeh slučajih potrdi, da zanesljivo pozna interenta in oba bivša krojaška mojstra ter dobo, ki sta jo pri njih prestala. To potrdilo je veljavno ravno tako, kot če bi ga bil izdal mojster sam. Prošnji, ki jo bosta delala za dosego obrtnega lista potom okrajnega glavarstva na deželno vladu za Slovenijo v Ljubljani, oddelek za trgovino in industrijo, naj ta dokazila od županstev prilože. V prošnji naj tudi navedeta, naj se jima izpregleda zahtevana pomočniška doba dveh let, če te nista prestala.

Stvar bo prišla potem v pretres v trgovski in obrtni zbornici. Bolje bi pa bilo, da bi se, ko bosta dobila od županstva zgoraj omenjena potrdila, podvrgla še pomočniški preiskušnji.

Raznoterosti.

10 urni delavnik v mali obrti.

Dne 15. aprila so »Službene Novine« objavile vladno naredbo, podpisano od dr. Kukovca, da se v mali obrti more uporabljati 10urni delavnik. Tu pridejo v poštev obrati, kjer ne dela več kot 5 delavcev in kjer se ne uporablja električna, vodna ali parna sila. Ta naredba je stopila v veljavo 25. aprila.

Treba je bilo natančneje določiti, katere delavnice spadajo pod tvorniški obrt in katere pod malo obrt.

V ta namen se je vršila anketa pri oddelku ministrstva za trgovino in industrijo v Ljubljani. Šlo je za določitev pojma tvorniški obrt. Anketa je bila sklicana na predlog Zveze industrijev. Zastopnika Jugoslovanske strokovne zveze in pri njej večaljenih delavskih strok sta podala izjavo za definicijo, ki slove v posnetku: Tvorniško obrt je mogoče označiti z ozirom na način izdelavanja, pri čemer pride v poštev zlasti delo s stroji, ali z ozirom na obseg, kjer pride v poštev število delavstva, ali z ozirom na socialno

stran, kjer pride v poštev to, da podjetnik ne dela sam istega dela z delavci, dočim obrtnik male obrti dela sam ali združen z drugimi sodelavci iste stroke, katerim je ali popolen sodelavec ali voditelj delavec (mojster).

Z ozirom na tak pojem, spadajo pod 8urni delavnik vsi odvisni delavci, to je vsi tisti, ki delajo na tuji lasti za mezdo.

Razstava narodnih motivov in osnutkov. Društvo »Probuda« je ob priliki ustanovnega občnega zbora priredilo, lepo, zanimivo razstavo risb, ki obstoje iz pristnih domačih, narodnih motivov in osnutkov. Razstava se nahaja v pritličju tehniške srednje šole soba št. 15 in je za občinstvo še odprta. Razstavo so si došle ogledali zastopniki učnih, obrtnih in trgovinskih panog; pridno in z zanimanjem pa posečajo razstavo naše srednje šole in učilišča. Razstava je v resnici za vsakega izobraženca, ki se zanima za narodno, domačo umetnost, zelo zanimiva. — O razstavi prinesemo obširnejše poročilo.

Risarska in slikarska šola v Ljubljani. G. akad. slikar Franjo Sterle namestila v področju novo ustanovljenega društva »Probuda« otvoriti meseca maja šolo za risanje in slikanje na tehn. srednji šoli v Ljubljani in bo tvorila glavne predmete: portret in akt po naravi, kostimi (draperija, noša), modeliranje in proučevanje narodne ornamentike in kompozije, dalje teoretične predmete: anatomija, perspektiva, barvna kemija, arhitektura (oblikoslovje), grafika in umetna zgodovina. Poučevali bodo razen g. akad. slikarja Frana Sterleta tudi gg. slikar prof. Šaša Šantel, akad. medaljev prof. Volavšek, prof. arhitekt Kregar in akad. slikar Maksim Gaspari, ki gotovo jamčijo kot sami umetniki in znanstveniki za najboljši uspeh in ugled te šole. Šola bo imela v prvi vrsti namen dati splošno naobrazbo v umetnosti s predavanji in deli in tudi za pripravljanje na kako umetniško visoko šolo. Sprejemajo se dame in gospodje in tudi mlajši s primerno šolsko izobrazbo civilnega ali vojaškega poklica. Zglasiti se je treba čimprej pri tajniku društva »Probuda« g. prof. Volavšku na »Tehniški srednji šoli«, ker drugače se društvo na prepozno priglasitev ne bi moglo ozirati. Čas pouka in honorar se določi pozneje po številu in želji skupnih obiskovalcev, v kolikor se jih bo moglo upoštevati.

Za naše krošnjarje. Ker se baš pričnajo trgovska pogajanja z Italijo, je že ponovno interveniral poslanec Škulj, da se našim krošnjarjem zagigura prosto krošnjarenje v italijanskem ozemlju, posebno okupiranem kamor že desetletja zahajajo naši ljudje z izdelki domače obrti to je suho robo in lončarskimi izdelki. Za tisoče družin v kočevskem ozemlju je vprašanje prostega krošnjarenja življenjskega pomena.

V Rokodelskem domu je bil v nedeljo 17. aprila zaključek strok. čevljarskega tečaja, združen z razstavo risb in čevljarskih izdelkov, izvršenih na tečaju. K prireditvi se je zbralo mnogobrojno občinstvo, zlasti iz obrtnih krogov. Društveni predsednik g. Alojzij Stroj je pozdravil udeležence, predvsem zastopnika ministrstva trgovine in industrije, oddelek Ljub-

ljana, g. okr. glavarja dr. Rateja, zastopnika trg. in obrtne zbornice podpredsednika g. Ivana Ogrina, potem zastopnika mestne občine dr. Letnarja, dalje zastopnika urada za pospeševanje obrti, komisarija Brozoviča, potem zastopnike Obrtne zveze itd. V svojem govoru je dalje poudarjal pomen razstave za posamezne pomočnike kakor za čevlarsko obrt in za obrtni stan sploh. Zahvalil se je vsem, ki so pripomogli, da se je tečaj mogel vršiti, zlasti uradu za pospeševanje obrti in strokovnemu učitelju g. Karlu Majcetu. Zastopnik ministrstva za trgovino in industrijo, g. okr. glavar dr. Ratej, je izrazil svoje zadovoljstvo nad lepo uspelo razstavo in v prepričevalnih besedah vzpodbujal mlade rokodelce, naj neumorno delujejo za vsestranski razvoj in napredek svoje obrti. G. dr. Letnar je izjavil, da bo mestna občina vedno z zanimanjem zasledovala vse, kar se stori v prosep obrti in je priporočal, naj društvo pri svojem stremljenju za napredek obrti vedno vztraja. Strokovni učitelj g. Karol Majce je razdelil udeležencem tečaja obiskovalna izpričevala in obljubil pri vodstvu nadaljnjih tečajev vedno sodelovati. — Zastopniki oblastev in organizacij so si nato podrobno ogledali razstavo, ki priča o veliki spretnosti strokovnega učitelja, kakor tudi o pridnosti in vztrajnosti udeležencev tečaja. Kakor smo izvedeli, se vrši v društvu sedaj tudi krojaški strokovni tečaj, kateremu bodo sledili še drugi tečaji. Društvu, ki tako lepo vodi pouk in vzgojo rokodelcev, želimo pri njegovem plemenitem delu vsestranske podpore in najlepših uspehov.

Boj ameriških železničarjev proti znižanju plač. Ameriške železniške družbe so sklenile delavcem pod pretvezo, da je draginja minila, znižati plače. Delavci so to namero odklonili in se sklicujejo na to, da so morali ob najhujši draginji poldrugo leto čakati na zvišanje plač; takrat so bili tako oškodovani, da bi morali najmanj še pet let dobivati sedanjo plačo, da bi se jim tedanja škoda povrnila. Železniške družbe so se sedaj obrnile naravnost na vlado, naj jim dovoli znižati plače navadnih delavcev za 17 do 21 odstotkov, in sicer od 1. aprila dalje. Pri tem se sklicujejo na slabo gmotno stanje železnic. Predsednik Harding je pozval na posvet najboljših železniških strokovnjakov. Kakor se čuje, namerava vlada pristati na znižanje delavskih plač, obenem pa izvesti tudi znižanje železniških pristojbin. Delavci so predsedniku Hardingu poslali predlog, naj skliče skupno konferenco delavcev in delodajalcev. Razen tega so delavci po svojem gospodarskem strokovnjaku W. J. Laucku predložili vladnemu železniškemu odboru obširno spomenico, v kateri dokazujejo, da za slabo stanje na železnicah ne nosijo krivde delavci, ampak edino le nesposobna vodstva, ki zabijejo vsako leto bilijon dolarjev. Delavci zahtevajo, naj »narodne pogodbe« med delavci in železniškimi družbami (pogodbe, ki veljajo za vse ozemlje Združenih držav), ki so se uvedle za časa vojne, ostanejo v veljavi tudi v bodoče.

Potrđila o carine prostem uvozu. Ministrstvo trgovine in industrije, oddelek za industrijo in obrt v Belgradu, je izdalo dne 6. aprila 1921 pod štev. 1254 odlok, gla-

som katerega je edinole ono pristojno za izdajanje potrdil, da se gotove vrste predmeti ne izdelujejo v naši državi ali pa v nezadostni množini. Le taka potrdila morajo vpoštevati carinarnice pri oproščanju carine. Interesenti se opozarjajo, da se v bodoče že vnaprej obrnejo na ministrstvo trgovine in industrije, oddelek za industrijo in obrt, v Belgradu z navedbo vseh predmetov, ki jih bodo v kratkem času importirali. Prošnjo je kolkovati z 2 dinarjema in priložiti za vsako zaproseno potrdilo kolek za 5 dinarjev. Vse predmetne prošnje se rešujejo kot nujne še isti dan, ko jih prejme ministrstvo, in izdana potrdila veljajo za daljšo dobo.

Naš papirnat denar se je od zadnjega izkaza Narodne banke zopet pomnožil za 52,515.945 din. in znaša sedaj 3.500.356.240 dinarjev.

Davke revidirajo. Iz Belgrada prihaja vest, da bo v ministrstvu za finance posebna komisija revidirala dosednji davčni sistem.

Naraščanje papirnatega denarja v Avstriji. Papirnatega denarja je v Avstriji še vedno več. Po izkazu Avstrijsko-Ogrske banke z dne 7. marca je 38,5 milijard papirnatega denarja v prometu. Od zadnjega izkaza se je papirnat denar pomnožil zopet za 176 milijonov. Na Ogrskem pa za 292,7 milijonov.

Dohodki državne trošarine. Po statističnih podatkih generalne direkcije indirektnih davkov znašajo dohodki državne trošarine meseca marca v vsej državi 21.797.216 dinarjev. Lani so ti dohodki znašali v istem mesecu 8.713.244 dinarjev. Od 1. junija 1920 do konca marca 1921 je bilo skupno plačanih 125.451.263 dinarjev. V državnem proračunu je bila za ta čas predvidena samo vsota 112.637.108 dinarjev. Kakor se vidi, je presežek v tej vrsti državnih dohodkov znaten.

Kdaj zapade davek na vojne dobičke? Kakor je finančna delegacija dognala, je uporabljala davčna administracija v Ljubljani za plačilne naloge o davku na vojne dobičke v več primerih stare tiskovine, katerih podatki o dospelosti niso več veljavni. Zato se uradno ugotavlja, da zapade ta davek v 30 dneh po vročitvi plačilnega naloga, drugi v znesku 25 % v nadaljnjih dveh mesecih in poslednji zopet čez dva meseca. — Drugačni podatki o dospelosti v plačilnih nalogih so brez izjeme nepravilni.

Ameriško ženstvo za svetovno razorožitev. Ameriške žene so pred kratkim po vseh glavnih državah Združenih držav sklicale velike shode za splošno razorožitev. V Washingtonu je na dotičnem shodu govoril senator Borah, ki je rekel, da se mora razoroževanje začeti najprej med Anglijo, Japonsko in Združenimi državami; tisti, ki zagovarjajo nova velika oboroževanja, so pospeševalci boljševizma, gojitelji revščine in nemirov.

Kako se rešuje naše narodno gospodarstvo. Zavarovanje spada med najvažnejša vprašanja. Kje dobi pogorelec prvo pomoč, ko mu požar uniči njegov dom, njegovo imetje? Ali ne potem zavarovanja? Koliko vdov in sirot si zagotovi existenco baš potem življenjskega zavarovanja ob prerani smrti svojega reditelja! V vseh nesrečah in potrebi nudi zavarovanje prvo

pomoč. In to tako važno socialno gospodarsko vprašanje izrabljajo kapitalistična podjetja v svojo korist. Banke v Zagrebu in v Ljubljani čutijo potrebo ustanavljati nove zavarovalne družbe pod imenom »nacionalizacija«. Zavarovalna družba »Sava« v Zagrebu ima 40 % vplačane ustanovne glavnice in pri tem zavodu je »Generalni« udeležena tudi s 40 %. Torej laški zavod, kateremu so načelovali najhujši irendentisti, katerih vlogo so prevzeli sedanji fašisti. Pri »Jugoslaviji«, ki skriva, da ima svojo centralo v Belgradu, je poleg znane židovske zavarovalne družbe »Feniks« soudeležena celo monakovska pozavarovalna družba. Bolj odkrito postopa »Dunav«. Obdržala je svoje ime in staro desko na Zrinjskem trgu v Zagrebu z malo izpremembo, da je c. kr. priv. »prepleškala v »narodno«! Za ravnatelja tega zavoda je imenovan zagriženi nemški nacionalc g. Raabe, čeprav je bil takrat na razpolago 25 let pri Dunavi službujoči vodilni uradnik, Slovenec g. Miklavčič. Javnost naj sodi, ako je to nacionalizacija! Ali ostanemo večni sužnji kapitalu tujih narodov? Nikakor ne! Slovenci smo lahko ponosni na svojo Vzajemno zavarovalnico v Ljubljani. Od svoje ustanovitve l. 1900 je vso škodo cenila najkulantneje in takoj plačala. Tuji zavarovalni zavodi so bili prisiljeni istotako postopati. S tem se je prihranilo milijone našega narodnega premoženja. Dne 1. januarja 1920 je ustanovila samostojni oddelek za življenjsko zavarovanje na strogo solidni podlagi, ki se nepričakovano lepo razvija. V ta oddelek je prevzela vse zavarovance »Nižjeavstrijske deželne življenjske in rentne zavarovalnice« v celotno pozavarovanje. Ker je Nižjeavstrijska prenehala s svojim delovanjem v Jugoslaviji, je odstopila Vzajemni proti povrnitvi organizacijskih stroškov in sklepne provizije vse svoje zavarovance. To je zgled, kako bi se morala izpeljati nacionalizacija zavarovalnih družb. Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani je edini zavod te vrste v celi Jugoslaviji, ker je osnovan na strogi vzajemni podlagi. Vse premoženje je last članov-zavarovancev, katerega upravlja po njih izvoljeno nadzornišstvo. Ves dobiček gre v korist članom-zavarovancem. Kakor izve mo, ustanavlja podružnice v Zagrebu, Splitu in Sarajevu.

Konkurz velike ameriške uvozne in izvozne tvrdke v Ameriki. Iz Newyorka poročajo, da je prišla v denarne stiske firma »Gaston & William Wigmore«, ena največjih izvoznih in uvoznih firm v Združenih državah. Vzroka bankrota sta zlasti dva: 1. ker ne dobi plačanih ogromnih dobav, poslanih carski in Krenskega vladi in 2. ker so padle cene blagu, ki ga ima v svojih skladiščih ogromne zaloge.

Višina carinskih dohodkov v letu 1920. Po poročilu generalne direkcije, ki je izšlo pred par dnevi, znašajo ti dohodki na carini in trošarinah 472.156.913 dinarjev. — Ker je letos carinska uvozna tarifa povišana za 100 odstotkov, bodo tudi dohodki dvakrat večji od laniških.

Listnica uredništva. Krojaški mojster in urad za pospeševanje obrti. Na dopise brez natančnih podpisov in naslovov se uredništvo ne more ozirati. Sicer bi rade volje priobčili. — Uredništvo.

Stavbno galanterijsko kleparstvo Josip Videtič, Tržič

prevzema vsa v to stroko spadajoča dela,
Izvršitev točna, solidna in primerne cene.

Cementne cevi

različnih
dimenzij,
najboljše

kakovosti in lastnega izdelka,
ima po primerno nizkih cenah
v zalogi — trdka

Ivan OGRIN, Gruberjevo nabrežje 6.

OBRtna CENTRALA V LJUBLJANI

PRAŽAKOVA ULICA 3

ponuja po zmerni ceni:

traverze 30 cm profil,
portlandcement,
zidarsko orodje,
kamnolomske droge,
krampe,
lopatе,
kladiva,
žico.

Orodje za ključavničarje:

nakovals,
ortalne ragle,
rezinike,
spajala in
skarje za pločevino.

Ljudska posojilnica v Ljubljani

v lastnem domu - Miklošičeva cesta 6
obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je
največja slovenska posojilnica in
je imela koncem leta 1918 nad
43 milijonov kron vlog in nad
1,100.000 kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposred-
nim državnim nadzorstvom.

Odgovorni urednik: Ivan Ogrin. — Izdajatelj in
založnik: Jugoslovanska obrtna zveza v Ljubljani.
Tiska: Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Stavbna pisarna Ivan Ogrin

Ljubljana,

Gruberjevo nabrežje št. 8.

Prevzema vsa zidarska in druga stavbna
dela. Izdaja strokovna mnenja, izvršuje
načrte in proračune.
Delo solidno. Primerno nizke cene.

Stavbno podjetje

Ustan.
1850

Viljem Treo

Ustan.
1850

arhitekt in mestni stavbenik

Ljubljana, Gosposvetska cesta 10

se priporoča za vsa v to stroko
spadajoča dela. — Izvršuje to-
zadevne načrte in proračune.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z. n. z.

v Ljubljani, Pražakova ulica št. 3

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopa ra-
čunov, eskomptira menice itd.

Obrtna centrala v Ljubljani

za obnovitev po vojni poškodovanih krajev, r. z. z. o. z.

Pražakova ulica št. 3

sprejema naročila za vsa stavbna
in druga opreмна dela, posebno na-
ročila za večje naprave, kontorje,
šole, zasebna stanovanja itd.

oddaja pa tudi v večjih množinah
razna dela posameznim članom —
obrnikom. V slučaju potrebe nudi
tudi potrebno orodje.

Načrte, stroškovnike in druga tehnična mnenja ob poverbi dela brezplačno.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z ome. zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlačilnic, vitljev, slamo- in
reporeznic, brzeparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonijalnega in špecerijskega
blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekaževalnica klobas.

Lastna zeljarna.

Uzajemna zavarovalnica v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam po slopja, premičnine in poljske pridelke. — Sprejema življenjska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Karol Majce i drug

čevljarški mojster

Radeckega cesta štev. 6

se priporoča za vsa

v čevljarstvo stroko spadajoča dela.

Prodaja izgotovljene čevlje in čevljarške potrebščine.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak

v Spodnji Siški, Gosposvetska cesta 136

prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna.

Delniška glavica: K 30,000.000.—.

Jadranska banka

Podružnica Ljubljana

Centrala:

Trst.

Sprejema vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

Podružnice:

Dubrovnik,

Dunaj,

Kotor,

Metković,

Opatija,

Split,

Šibenik,

Zader.

Kupuje in prodaja devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predajme na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Ekspozitura:

Kranj.

Prevzema borzna naročila in jih izvršuje najkula-rtneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Rezerve: nad K 10,000.000.—.

Pohištvo iz upognjenega lesa je trpežno,

Naročila sprejema tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva: **udobno, poceni.**

I. BAHOVEC nasl.

Duplica, p. Kamnik.

Kompletne oprave za hotele, gostilne, restavracije, kavarne, šole, zavode, gledišča, dvorane i. dr.

Fine z usnjem tapetane garniture za stanovanja. Založniki in trgovci dobe posebne popuste.

Vsakovrstne slamnike

gg. trgovcem in cenj. občinstvu priporoča **FRANJO CERAR**, tovarna slamnikov, Stob, p. Domžale pri Ljubljani.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč

kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani

Celovška cesta št. 90.

Gospodarska banka

v Ljubljani

posluje začasno v prostorih Zadrugne zveze

Dunajska cesta 38/I.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. x